

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Nunquid nam per ludum dominium transferatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

tam multis expresserim, quia creberrima de hoc consilia petuntur.

ARTICVLVS II.

Vitium per ludum dominium transferatur.

Circum hoc membrum ciuilibus potestatis, qua dominiorum translationem irritare potest, disputandum sequitur de his, qua ludo acquiruntur. Vt namque nullum earum rerum acquiri dominium, sed nulla expectata sententia restitutioni esse obnoxias. Est enim ludus, potissimum alearum ac perinde quicumque id genus fortunæ subiectus, vtroque iure prohibitus clericis, videlicet iure canonico, vt patet, De vita & honestate clericorum, cap. clericus, 2. distin. 15. can. episcopus, vbi & laicus iubetur aut a ludis desistere, aut communionem primari. & in Authentica de sanctissimis episcopis, §. interdicimus. Ac perinde laicis iure ciuili, vt videre est, alearum vsus, C. de religiosis, & l. solent, ff. de aleatoribus. Et præterea particularibus regni legibus. Hæc autem prohibitio eiusdem arguitur esse generis, quo pupilli vetantur sua alienare bona, & quo, vt proximo articulo dicebamus, clericorum filij ad eundem hæreditatibus redduntur inhabiles. Nam pariter in odium ludi ille sanctæ sunt leges. Secundo id confirmatur, in ludo tot cocunt vitiorum genera, vt merito sit dominiorum per ipsum translatio interdicenda, quoniam vt habetur eadem lege, alearum licet res esset antiqua, prodiit tamen pro tempore in lachrymas, nam quidam ludere neccientes, proprias substantias perdidit: consequentes autem ex hac inordinatione blasphemare conantur. Et præter illa, qua illic commemorantur, ille, qui ludit, tam suorum profusus est, ac prodigus, quam alienorum auidissime cupidus, generat enim ludus in satiabilem lucrandi sitim, quod adeo ad auaritiam attrahit, vt in furtum vergere videatur. Vnde Arist. 4. Ethic. c. 1. aleatores cum latronibus cõponit, de quibus auaritia infamat, & illiberalitate, quippe qui ab amicis eripiunt: quod potius illis deberent elargiri. Denique tertio arguitur ex verbis legis citate, Alearum C. de religio. vbi habetur, quod si contra factum fuerit, id est si quis ludo fuerit quidpiam lucratus, nulla sequatur condemnatio,

qua scilicet cogatur qui perdidit, solvere, quod si soluerit, solum reddatur. In contrarium autem est quod iure nature quisque potest per ludum sua bona saltem tradere quare non est ciuilibus prohibitio latius extendenda, quam ratio persuadet, & legum verba sonant, & iudiciorum vsus habet. Hæc autem non aliud videntur contendere, quam quod qui perdidit, repetitio nem habeat in iudicio, vt illico monstrabitur. Ob idque dum ille non repetit, licetator legitime possidet, atque adco verum habet dominium.

Ad quaestionem hanc, de qua plus forte Doct. iusto reperias controuersos, quatuor conclusionibus respondetur. Prima Ludus si in genere nomen accipias, rem de se licitam iure nature sonat quin & virtus esse potest, vt S. Th. 2. 2. q. 168. auctor est. Enim vero etsi homo ad laborem natus in sudore vultus vesci debeat pane suo, haud tamen corruptibilis sit in labore durare potest nisi animi nunquam recreatio labore interpollat, sudoremque abstergat. Licet ergo animi leuandi gratia nonnunquam ludere, dummodo moderamen non abiat. Quo fit, vt sicut alias animi recreationes moderato pretio licet pro cuiusque statu procurare, vt venatione, & similia, sic nonnunquam liceat, quin vero & virtus etiam esse possit, in pecuniam ludere. Hoc patet, quia sicut in cibis honestos quibus corpus refocillatur, licet sumptus erogare, sic cum & lusu quoque & animus vegetet, & corpus, non est cur & in illis non liceat aliquid expendere, quod maiori necessitati non subtrahas. Vnde Arist. 2. Ethic. c. 6. vt in ceteris virtutibus sic & in loco merito ciuitatem constituit, quam εὐπραγείας, vocat, nos autem iucunditatem dicere possumus, quare & deficere quoque cenet nonnisi quæ hoies a lusu quos ideo agrestes appellat. Cicero lib. 1. de offic. ait, ludo & ioco vti quidē licere, sed sicut somno & quiete, qua & seipsa non sunt necessaria, sed vt recreati vegetiores ab labore resurgamus. Secunda conclusio. Ludus vt ex multis accidentibus honestus, sic & ex plurimis vitiosus. Prior pars probatur. Primum, vt exmittamus, qua in solennitatibus ecclesiasticis, vt in festo sacratissimi Corporis Christi oi instar Davidis coram Arca Domini saltantis, quod 1. Reg. 6. legitur, permittuntur, leges et ipsæ id contestantur. I. ex enim citata,

Et nota solent, qua ludus in pecuniam prohibetur, permittit hastiludium, lactumina, atque alia pugnae similia, bellorumque meditationes, quod virtutis, inquit, hoc est fortitudinis, exercendæ causa sunt, quæ quidem exercitia, l. alearum. nominibus Graecis iterum referuntur. Quare & pila ludere nulla republica prohibuit. Quin vero ad neruorum consolationem membrorumque agilitatem comparandam nobilibus deo est. Haec autem ad eum modo nihil attinent. Accidit enim vero quæ ludos illicitos constituunt quam plurima sunt. Primum est periculum, quia ratione præcipuum de hominibus adhiberi iure Canon. & alij sunt quibus torcamenta & sagittariorum ars anathematis interminatione vetantur. Secundo, præcipue ludus dehonoriatur ex gestibus aut verbis turpitudinem præ se ferentibus, quales potissimum gestibus in vlti erant. Quæ utique ratione is facis literis male augent ludi. Vnde Thob. 3. Nunquam cum ludentibus miscui me. & Hierem. 15. Non sedicum ludentibus in consilium. Quare patim apud sacros conuicia l. gas quibus ludos vituperat. Adco vt hrisost. hom. 6. super Math. in hęc verba proruperit, Non Deus dat udere, sed diabolus, sedit, enim inquit, populus manducare, & bibere, & sur reterunt ludere. Tertio accidit, vt ludus sit peccatum propter scandalum per onæ, qua ratione clericis ob eorum honestatem interditi sunt ludi alearum, debet namque esse ludui potius dediti quam effusis gaudijs. Haec autem atque his similes circumstantias, puta loci, vt si in ecclesia fiant, aut temporis, vel vti ad rem præsentem, parum continentia, missa hinc faciamus. Ad id quod modo in controuersia adiciamus, non est nisi vt de ludo acquisitis examine mus, quid nam iuris in se habeant. Aliud ergo accidens quod ludos facit esse reprobos, est, quod & homines facit & sua propria prodigere & alienis inhiare. Vnde multa alia suboriuntur mala, atque id potissimum vbi nihil artis aut exercitamenti inest, sed nutur desiderat, & secundum humanum iudicium fortuna plurimum. De hoc ergo ludi genere sit ad nostrum propositum tertia conclusio. Alea ludere reliquitur iustibus lege prohibitis quæ a populo recepta est, neque per consuetudinē abrogata est peccatum. Probatur conclusio,

Nam lex iusta nihil, vt lib. 1. diximus, prohibere potest, nisi quod iura decete iudicatur. Quod ergo lex prohibet, illicitum facit, atque adeo culpam ad quam absque dubio lex civilis obligare potest. Huiusmodi autem ludi prohibiti sunt quia pernitiosi reip. iudicant, ergo peccatum est huiusmodi leges violare. Neque obstat quod poene sint transgressoris. posite quin vero, vt licet ab de vt cor, commōstrauimus, pena si id nominis mereatur poni non potest nisi pro culpa. Et quamuis iure communi charitativus ludus non sit interdictus prohibetur tamen iure regni, vt patet. eod. tit. de collutoribus. An vero genere suo sit peccatum mortale, non facile decreuerim. Hoc enim ex natura & grauitate operis, vt eodem lib. dicebamus perpendendum est. Et quidem eiusmodi ludi si cunctis suis prauis qualitatibus eos denudes, cum non sint genere suo aut contra charitatem, aut contra iustitiam, non apparent mortali caractere denotandi. Quin vero vel ad conuiuia ludere vt habeat. l. quod in conuiuio. de alea vel in paruâ pecuniam virtus esse potest. Vix tamen dum ampla pecunia exponitur, absque prauitate exerceri possunt, puta absque litibus, periujs, atque blasphemijs. Præterquam quod illa vna est omnium paratissima via ad dilapidanda bona, demoliendaque illustres domos. Vnde l. yricus.

Qui dānosa Venus quæ præcepit alea nudat.
 Quam ob rem vt que adeo receptores alearum inuidiam in republica odiumque contraxere, vt olim qui eos aut verbo, aut verberare, aut alio damno dato læsserint, impune id facere permitterentur, vt habetur, l. prætor. de aleato. Sacerdotibus autem vix citra mortale vti licet ludis venitis, ac præsertim religiosis, & anfratibus, quoniam ludus illis non qua ratione secularibus, sed qua contra eorum est honestatem prohibitus est. Vt autem simul ambe muto se dilucidet subiungi vt quarta conclusio.

Quarta conclusio.

Illa quæ ludo acquisita sunt, in dominium lucrantis transeunt, quapropter antequam qui perdit repetat, non sunt restitutionis vinculo alligata. Ad conclusionis euidenciam ius prius naturale consulendum est, vt inde fiat ad civile descensus. Enimvero iure naturali vnusquisque possit per viam ludi bona sua in alterius dominium trahere, nemini potest in dubium cadere. Nam vt supra diximus nulla est doct. Soto, de iust. & iure. X. minio.

OTO
 ure
 gibus
 DIE
 13

Que ha
 dan de
 houclat

Tria
 coactu

miniorum translatio naturæ germanior quæ libera domini voluntate fit. Sed secundo id explicari probatur. Si eiusmodi domini traditio iure naturali esset inhibita, id maxime vel ex forma, vel ex obiecto, vel ex affectu, vel aliunde. Primum ex forma non vitatur iure natura, nam præterquam quod posset uterque ludentium gratis donare, illa non est simplex donatio, sed quedam pactio, Do ut des, nempe meam pecuniam periculo expono, vt tu vicissim exponas tu. Et tanti aestimatur periculum vnius quanti, alterius. Neque vero condemnata est, quia res ancipiti fortunæ, committitur, hoc est eventui cuius causa necitur nisi a Deo, hoc enim modo nihil absurdum sonat inter Christianos fortuna, nomen. Et nimirum multa sunt alia humana negotia licita, quæ dubiæ illi varietati committuntur. Primum diuisoriae sortes, videlicet, cum qui de re qualibet diuidenda conuenire non possunt, rem sorti committunt, quod S. Tho. ex sententia Aug. 2. 1. qu. 95. licitum censet. Mox & de positiones, videlicet dum de aliqua re decertantes sequestrum faciunt, quod illi obueniatur, a quo steterit veritas. Atque aliud fortium genus dum pecunia multorum congesta iocalia coemuntur, quæ inter eos fors prolata distribuunt. Et (de qua lib. 6. dictum sumus) contractus assicuracionis marinarum mercium vno Doctorum consensu tamen licitus habetur, in quo tamen plurimum dominatur humano loquendi more fortuna. Neque obstat, quod in ludo ille, qui perdit, nihil recipit emolumentum pro sua pecunia. Nam vt diximus, illud sua sponte dedit pro spe si sibi alea caderet. Quod autem rem quibusdam magis facit dubiam, est auaritia, puta immanis cupiditas rei alienæ. Sed neque ista peccati per se est causa mortalis, tantum abest, vt oneri restitutionis lucrantem subijciat. Auaritia namque vt D. Thom. 2. 2. quæst. 11. docte admonuit duplex est. Altera quæ opponitur iustitiæ, videlicet quando quis contra sperit alienum. Et hæc genere suo mortale est. altera vero quæ opponitur liberalitati, Latineque eicitur Illiberalitas, scilicet ardens illius cupiditas, qui tamen nihil contra ius vult recipere, & hæc non est genere suo peccatum mortale, nisi eo usque animum occuparet, vt opera charitatis necessaria impediret. Ad propositum

ergo quod collusor lucrari exoptet nullum est peccatum, non solum eo quod pugnantem victoria dulcis est verum & amore lucri. Neque si ardentissime id cupiat dum tamen iustitiæ iura non violat, peccatum mortale est, vt pote dum cum illo non ludat qui si iuris non est alienandum bona sua, neque vim inferat, nec fraudem nefariat, vt S. Thom. 2. 2. quæst. 2. artic. 7. auctor est. Quocirca non aliter necesse est moderari cupidinem, quam secundum iustitiæ lumina, vt non sit genere suo lethale crimen, quamuis extrema sitis bonorum temporalium de se sit peccatum veniale. Neque vero ludentium prodigalitas, genere suo est peccatum mortale, nisi ea prodigetur, quæ vel alendæ familiæ necessaria sunt, vel ad implendum præcepta Dei. Igitur secundum merum ius natura neque peccatum est mortale ludere neque vlla inde nascitur restituendi obligatio. Quocirca seculares si qui sunt imperialibus legibus exempti, ludendo non peccant. Nam vt ibidem S. Tho. de hac ipsa re loquens, ius civile non omnes obligat neque illi, apud quos eiusmodi leges per contrariam consuetudinem abrogatæ sunt. Quo fit, vt a hocquod interueniat peccatum, vt restituendi vinculum, hoc a iure civili pendeat, vel communi vel particulari. de his igitur videndum est quomodo prohibeant ludum. Et tenim si traditionem dominij verant, clarum est eum, qui lucratur, perinde ac usurarium nulla expectata sententia, restitutionis lege teneri. Si autem lucrans non nisi per modum prææ lucro priuatur, aut ad alterius repetitionem tunc ad nullam antea restitutionem tenetur quia vere acquirit dominium. Et quidem quod prohibitio illum faciat priorem sensum, hoc vnicum inuenio verbum iuris quodammodo insinuare in ciuita lege alearum, quod inter arguendum retulimus videlicet si contra factum fuerit, nulla sequatur condemnatio scilicet perdenis vt soluar, sed solum reddatur. Si ergo reddendum est, videtur dominium non transferri. Hoc tamen verbo nihil obstante, certo credo non esse tantum rigorem legis. Primum quia hoc quod dicit solum reddatur, statim imperator exponit subdens & actionibus competentibus repetatur ab his qui dederunt. Debet ergo reddi si petatur, alias qui perdidit verum dominium tran-

In dñi in
aliis tras
ferre.

Diuisio
ria for
tes licite

Affec
rationis
contra
ctus lic
tus secū
dum oēs
Doct.

Auar
tia du
plex.

transfuit. Et ratio id profecto egregie per
suadet. Nam cum illic nulla interveniat
vis aut fraus, sed libera pactio, non est cur
cohibendi essent animi colludentium ne
possent in se mutuo transferre dominium.
Satis enim est, quod deatur perdenti indu-
ciat ad repetendum. Item si lucrans tenere-
tur ad restitutionem, vel teneatur domi-
no qui perdidit, vel pauperibus. Palu. in 4.
dist 15. q. 3. ad hunc quod debet restituere
pauperibus antequam sit a iudice eadem
natus. Nam iure, inquit naturali teneatur
pauperibus, & solo iure civili repetenti.
Quare si prius dedit pauperibus, potest post-
ea in iudicium vocatus excipere coram iu-
dices etiam ius naturæ servasse. Quod au-
tem iure naturæ teneatur indignis, probat
ipse. Quia colludentes dant operam rei il-
licite & ideo qui perdidit, amisit domi-
nium, & alter non acquisivit. Veruntamē
opinio hęc nullus est prolius probabilita-
tus. Immo iure naturæ nemo prohibetur
illa via omnino alienare sua bona. Quare
lucrans nulli teneatur restituere. Et si tene-
retur, id deberet facere vere domino,
nam mendici iure naturæ non succedit, ni-
si ubi non haberetur copia domini. Cum
ergo ipse sua sponte dederit nulla restat re-
stitutionis obligatio, nisi idem ipse iure ci-
vili repetat. Hęc demum omnia liquido
confirmantur, tum lege particulari regni,
tum etiam vñ. Exant enim leges ut. 10.
regalium ordinis, qui est de collatoribus,
nempe prima de militibus dum sub vexil-
lis agunt, quod quicumque ab illis quid-
quam tunc lucratus fuerit teneatur eidem
proximus restituere, ubi certe insinuat im-
pediri translationem dominij, quod non
videri ab æquitate longe distare, in fau-
ore militis agentis in bello. De alijs autem
generaliter sequitur a. lex Joann. 2. verbis à
priori deferens sub hac forma. Præcipimus
vñ quicumque aliquid ludo perdidit, pos-
sit ab eodem repetere, qui fuit lucratus, dū-
tamen id faciat intra terminum octo die-
rum, quod si illo termino non petierit, pos-
sit quicumque alius id petere, atque alio de-
ficiante, iudex ipse & præter officio suo id
repetat. Et hæc est lex quæ vñ habetur. Ex
quo fit, si non repetatur optime qui lucra-
tus est possidere potest, n. que restituere tene-
retur. Restat hic tamen ambiguitatis non
nihil ex verbis S. Thom. loco iam his citato
2. 2. q. 2. art. 7. Ait quippe, quod circa il-

la que per aleas acquiruntur, aliquid est il-
licitū iure diuino & naturali, scilicet quod
aliquis lucratur ab his, qui rem suam alie-
nare non possunt, vt sunt minores & fu-
rioli, & quod aliquis trahat alicquem ex cu-
piditate lucrandi ad ludum, & quod frau-
dulenter ab eo lucratur. Et in his inquit
casibus teneatur lucrator ad restitutionem.
Adnotandum hic tamen primum de mi-
noribus & pupillis quia id scholaribus sæ-
pe vñ euenit quod illos quos patres in stu-
dio vel in curia sustentant credibile est
posse paruum aliquando quantitatem res-
pectu sui status ludere, vt qui centum du-
catos quotannis exponit, si quatuor aut
quinque ludo dispendat, vero similitum est
patrem suum habere tantum, nam probe
sciunt vix iuvenes posse sine illis dispendijs
viuere. An vero scholasticus, hoc est schola-
rum magister qui est non solum constitu-
tionum, sed legum omnium custos possit
rem hanc a se hinc infringere? prohibet
quippe verbi gratia, ne cui ultra duos argē-
teos ludo perdere liceat vt tum obliget ad
hoc non simplex, sed multiplex est respon-
sio. Primum enim penes huiusmodi magi-
stratum nulla est potestas condendi leges
hoc enim ad solam pertinet. Vniuersitatē
sed hoc tantum iuris habet, vt leges, tam
vniuersitatis quam alias custodiri ab scho-
laribus faciat. Quo fit, vt non possit ipse no-
uam legem facere de ludo, nempe prohibe-
re ne scholaris qui sui iuris est, ultra quam
ipse præserbit, dominium ludendo trans-
ferat. Immo si iuri eoi, & regni id licet, non
obstante eius lege fiet translatio, etiam si
bona sua cuncta ludat. Habebit autem re-
petitionem. At vero potest per suam legē
nouas penas legibus tam vniuersitatis
quam alijs adhibere, vt cautius seruetur
(pura excommunicationes atq. alias pecu-
narias.) Quare si quis ultra eius præscriptū
ludat, ad solam tenebitur penam si condē-
netur, quantum & nonnullam contaheret
in medicina culpam, & quidem mortale
si penam adhibeatur excommunicationis,
sed tamen qui lucratur quantumuis ma-
iorem quantitatem ad nullam teneatur re-
stitutionem nisi fiat repetitio, aut nisi ille
qui perdit fuerit filiusfamilias. Aliud du-
bium est vt tum si filiusfamilias aliquid ab
alio lucratur plus quam ipse perdere pote-
rat teneatur ipso facto ad restitutionem? Apparet enim non teneri, nam scienti &

X 2 volen.

OTO
ure
gibus
DIE
13

Dubiu
et ver.
hi. San
Tho.

volenti non fit iniuria, quare cum ille qui cum illo ludebat probe sciret se non posse quidpiam a filio familias legitimo iure lucrari, & nihilominus ludere voluit, vitus est sua sponte donationem illius facere quod ipse perderet. Et ita forsitan potest sustineri, nihilominus probabilis est, quod nisi re vera alter extra conditionem ludi donationem fecerit, filius familias non acquirit dominium illius, quod lucratur. Debet enim colludentium utriusque conditio par esse, quare nulla est aequitas, ut filij familias plus possint in conscientia lucrari, quam perdere. De illo autem qui alium ad ludum trahit, an restituere teneatur, licet id D. Thom. affirmet, merito ambigitur. Vnde Adrianus qui 4. in materia de restitutione. cap. quia in superioribus, haecenus nobiscum consentit, videlicet quod lucrans non teneatur ad restitutionem, in hoc tamen deserit D. Thom. quoniam qui alium trahit, nihil facit contra iustitiam. Respondetur autem S. Thom. non id censere de quocunque tractionis genere. Nam propterea quod quis alium inuitet, & quadamtenus ad ludum moueat, nullo se grauat restituendi onere dummodo alter sua sponte veniat, utpote qui alias paratus erat, vel facili negotio adductus est, sed tractionis nomine, intelligit, quando quis alterum inuitum trahit, scilicet aut vim ei infert, aut si aude eum inescat. Tunc enim clarum est ad restitutionem teneri, quia ab inuito lucratur. Neque solus censendus ille est inuitus trahi, qui simpliciter vi illata ludit, sed ille etiam qui improbis precibus & verbis eousque instigatur, ut nisi luderet, pudore suffunderetur & haberetur tanquam inurbanus & ignobilis. Est verbi gratia, ingenuus qui piam vel optima estimatione habitus, & homo, qui aliquo splendore vitae viuunt, quem alter cum verborum improbitate pudore suffundit, nisi ludat, qui tamen constitutissimum habebat non ludere profecto tenetur tunc tractor ille ad restitutionem. Nam ludus debet esse prorsus liber. Ut qui perdit transferre dominium videatur, aliud vero verbum quod illic subdit S. Thom. scilicet quod qui regibus civilibus sunt affecti tenentur restituere, contrarium videtur nostrae quartae

conclusioni. Attamen vel intelligit, quando lex civilis exprimeret non transferri dominium. Aut intelligit quod restituatur si repetatur. Alias profecto durissimum verbum esset. Vnum autem non est hic in calce silendum, videlicet vtrum qui non in praesentem pecuniam, sed in ablatam & creditam impignorata fide ludit solueret? Apparet enim pars affirmatiua vere iure naturae, postquam pollicitus est, neque vero lege civili prohibitus dare. Respondetur nihilominus quod dum non nisi simpliciter pollicitus est non est censendus renuntiare iuri suo, quod habet beneficio civilis legis repetendi. Et ideo licet si soluisset, nihilominus potuisset repetere, ita qui pollicitus est potest inconscientia iudicio se defendere ut non soluat. Neque facit contra ius naturae, licet inter nobiles daretur ei opprobrium. Si autem expresse pollicitus est se non vsurum beneficio legitime petendi, credi potuit sua sponte ab iudicio abcedere iure, ad minus, si iuravit, tenetur stare iuramento, nisi tanta esset bonorum iactura ut posset dispensationem petere. Sit autem postremum verbum. Est verbi gratia qui amplam pecuniam ludo perdidit, veretur tamen publico iudicio id repetere, vtrum posset latente via id ab altero suffurari. aut recompensationem sibi facere aliorum debitorum, quae alias illi forsitan det & quidem loco citato Adrianus id licere censet, nam postquam ille potest publico iudicio petere, potest, inquit, & alia via recuperare. Nescio tamen, salua auctoritate viri, an adeo sit certum ut ipse arbitratur. Nam postquam vera sit translatio dominij, non potest alia via recuperare, quam vtendo beneficio legis in primi infra terminum lege praescriptum puta infra octo dies i. Hispania. Nam quod lege alcaru iubetur, ut horu praescriptio ante quadragesimum annum non fiat, nullibi est iam in vtu. Deinde forsitan debet repetere in iudicio. Alias alter conscientia non tenetur, quia leges nihil aliud decernunt, quam quod detur illis iudicialis actio, quous de hac non sum vsque adeo certus. Hoc secundum leges haecenus claras. Nam edita fuit postea lex Martini. ut nemo liceat in creditam pecuniam ludere, qua non modo prohibetur executio cuiuscunque obligationis & promissionis, verum etiam eiusmodi permissiones, & obligationes, pro-

Adriani
sententia.

D. Tho.
aduersa
Exponitur
intra
D. Tho.

pronuntiantur omnino nulla & cassæ. Vbi non solum in foro exteriori, verum & interiori prohibetur vt reor translatio domini sicuti in actione pupilli. Quare qui pro missis, non tenetur solvere, & si soluerit, alter in conscientia ante repetitionem tenetur restituere. Neque valeret, si ludens legi renunciat et quoniam data est, non solum in fauorem illius, sed & in bonum commune posset tamen fieri libera donatio quam us semper subolet et haudem.

Ad primum igitur argumentum, nempe ad iuriam satis responsum est, quomodo id prohibeant. Neque clerici, si lucrantur, neque alij, qui lucrantur ab illis, aliter tenentur ad restitutionem, quam fit inter seculares. Nam etsi propter scandalum ac propter suam honestatem grauius peccent, tamen obligatio restitutionis non est alia quam inter seculares. Quæ enim sacerdos ludendo perdit, facultem habet perdendi, etiam si Episcopi, vt lib. 9. patebit, sunt enim suorum honorum domini. De religiosis autem diuersa est ratio. Negat ergo leges prohibentes ludere, perinde prohibere translationem domini aq; pupillis & simonia cis. Ad secundum autem respondetur, quod est illa vitia, quæ ludis permittuntur mortalitas esse possint nulla tamen inde obortur restituendi obligatio, nisi modo expositio. Enimvero licet prodigalitas non nullum peccatum sit, prodigius nihilominus committi transit. Et ad verbum Aristotelis consuetudinis aleatores cum latronibus respondetur, non id fecisse quasi eadem sit vitia que ratio, sed quia aleatores illi betales sunt, & contra ius amici in re delinquentes. Debet enim homo cum amicis ludere, quibus potius debet eligi iura, quam eorum bona ab illis conardere. Ad tertium denique etiam responsum est, vbi exposuimus verbum illud iuris, solum reddat, scilicet si reperiantur.

ARTICVLVS III.

Vtrum per contractum, qui nullus est iure ciuili transferatur dominium.

Circa idem membrum ciuili potestas quo voluntas domini cohibetur

transfere dominium examinare pertinet, vtrum contractus, qui est nullus iure ciuili sit etiam in conscientia nullus ita, vt vere domini translationem impediatur? Et arguitur a parte negatiua: Vbi finis ciuilis legis cessat, lex ipia vim suam amittit, atque adeo standum est, tunc naturali iuri finis autem legum contractuum solemnitate iubentium est, vt fraudibus & dolis eatur obuiam, ergo vbi constat nullam interuenisse fraudem, contractus tenebitur in conscientia. Secundo ad declarationem prioris præmissæ arguitur. Lex diuina cessante sine non obligat, tunc tanto minus humana, quanto inferior est. Probat, an recedens in præcepto correctionis quæ correctionis finis est, non obligat, ait quippe August. de peccat. distinctio. sententia can. si quis, 2. si scirem non tibi prodesse, non timerem, non te admonerem. Pari ergo modo, vt exempli gratia dicamus vbi ciuili solemnitas testamento defuit constat tamen testatoris voluntas, standum est iuri non ciuili, sed naturali vt eadem impleatur voluntas. Tertio arguitur: Si illo rigore seruandum esset ciuile ius, vix sepe veniret, vt nullatenus morti proximus suam posset explere voluntatem, vt puta si legitimi testes haberi non possent. Quod tamen concessu videtur absurdum, in contrarium tamen est quod leges ciuiles, vt lib. 1. dictum est obligant in foro conscientie, per quas tamen absolute stabilium contractuum solemnitates, sub illo verborum rigore ut alias contractus pro seculo habeantur, vt de testamento patet. hæc consuetudina, C. de testamen.

Quæstio præsens non est magis operæ inter doctores agitata, sed Innocent. in c. quia plerique, de immun. eccle. vnum ait obiter verbum, scilicet quod qui per contractum, cui deficit solemnitas iuris, aliquid possidet, teneatur ad restitutionem.

Vbi docet contractus minus solemnem esse nullum in conscientia, subdit autem exemplum de contractu qui per voluntatem pupilli sine assensu tutoris factus est. Panor. mitan. vero super eodem capite, & ntonio de iurio adhaerens contrariam est sententiam amplexus, videlicet quod vbi fias abest & dolus standum est naturali iuri, vt contractus teneatur, non obstante

OTO
ure
pibus
DIE
13